

ВОЈНА СТРАТЕГИЈА АДМИНИСТРАЦИЈЕ ПРЕДСЕДНИКА ОБАМЕ

Тодор Мирковић

Уједињене нације – Универзитет за мир
Европски центар за мир и развој

Војна стратегија администрације председника Барака Обаме по свом карактеру (глобализам), у суштини, не разликује се од војних стратегија претходних америчких администрација, пре свега оних из послехладноратовског периода, али у извесном смислу, у начину остваривања националних интереса и стратегијских циљева (мањи ослонац на војну силу), она произлази из националне политике и стратегије националне безбедности. Њен циљ и задатак је да снагама и средствима који јој се стављају на располагање подржи спољну политику САД и допринесе остваривању циљева стратегије националне безбедности.

Оружане снаге, као главни чинилац војне стратегије, у континуираном су процесу техничке модернизације и квалитативног јачања, што им, поред осталог, омогућава константно повећање војног буџета, као доминантног дела свеукупних војних издатака САД, који – према мишљењу аутора – снажно оптерећују америчку привреду и утичу на настављање финансијске и економске кризе.

У процесу реорганизације и даљег борбеног оспособљавања оружаних снага од посебног значаја је новоуспостављени систем оперативног командовања и руковођења, као и геостратегијски распоред оружаних снага САД. Начин њиховог ангажовања у рату умногоме зависи од технолошких иновација. Тако се у рат све више уводе нове информатичке и друге технологије, које мењају слику рата и у значајној мери замењују човека. Рат, како га предвиђа америчка војна стратегија, постаје све комплекснији, а у њему, сем војне силе, све више учествују и други невојни органи.

Кључне речи: *стратегија националне безбедности, национална војна стратегија, оружане снаге, војни буџет, војни издаци, рат, кибернетичко ратовање.*

Увод

У Сједињеним Америчким Државама (САД) готово је устаљена пракса да свака нова администрација доноси своју стратегију националне безбедности на основу које се дефинише и усваја нова војна стратегија САД¹. Стратегија националне безбедности доноси се и усваја у Савету за националну безбедност, највишем колективном телу америчке егzekutive. Војна стратегија се доноси и усваја у Министарству одбране са ослоном на стратегију националне безбедности и уз пуно ангажовање других државних органа, институција и појединаца.

Основне смернице стратегије националне безбедности и војне стратегије САД обично се формулишу и јавности саопштавају у току председничке кампање. Претенденти на место у Белој кући саопштавају јавности циљеве спољне и војне политике, средства и методе како те циљеве постићи. То је био случај и у председничкој кампањи уочи избора Барака Обаме, који је назначио намеру смањења војног ангажовања САД у Ираку и преношења тежишта на рат у Авганистану, као и на обазривији и на основу чврсто разложених чињеница евентуални улазак у нове ратове. Следећи корак у том правцу, који је учинио нови председник САД, био је подношење саопштења (поруче) нацији, у којој су изнете тврдње и дата обећања у председничкој кампањи потврђени, делом модификовани и/или проширени. У Економском извештају, који је председник Обама поднео Конгресу после своје инаугурације, изнети су задаци појединих ресора, укључујући и систем одбране, и средства која им се намењују за остваривање датих задатака. На основу тога, секретар за одбрану је, у име свог Министарства, поднео Конгресу предлог војног буџета за фискалну 2009. годину, која је почела да тече 31. октобра исте године. Исто је учињено и годину дана касније, тј. у периоду фебруар–март 2010. за фискалну 2011. годину.

У тим и другим документима изнети су основни подаци и ставови о стратегији националне безбедности и националној војној стратегији САД, као и о јачини и структури оружаних снага, њиховим текућим и будућим задацима. Међутим, званична стратегија националне безбедности администрације председника Обаме донета је тек маја 2010. године, а национална војна стратегија месец дана касније. У првој (националној) стратегији изнети су основни ставови о спољној и војној политици САД, а у другој (војној) циљевима и задацима оружаних снага, њихова јачина и структура са системом командовања и руковођења, стратегијска распоређеност и друго.

¹ У време другог мандата председника Буша, млађег, уведен је још један ниво америчке стратегије: између националне стратегије безбедности и војне стратегије уведен је ниво стратегија националне одбране, док је војној стратегији додат атрибут „Национална војна стратегија“.

Наведене стратегије администрације председника Обаме суштински се разликују од америчких стратегија из доба хладног рата, мада не у тој мери и од стратегија које су доносиле администрације председника Клинтона и председника Буша млађег. Те разлике произашле су, пре свега, из промена насталих на међународној геополитичкој и геостратегијској сцени и процена утицаја који су оне учиниле на савремена кретања, место и улогу САД у свету. Тако се у стратегији националне безбедности администрације председника Обаме, поред осталог, каже да су две деценије после хладног рата обележене како обећањима тако и ризицима. Круг демократских земаља је проширен, а опасност од великог нуклеарног рата отклоњена. Велике земље се развијају у миру, глобална привреда је узнапредовала, а међународна трговина је приближила земље... „Ипак, ова достигнућа су праћена бројним проблемима. Ратови између идеологија уступили су место ратовима религија, етничким и племенским сукобима. Нуклеарне опасности су се прошириле, а неједнакост и економска нестабилност су интензивирани [...] иста средства која су омогућила човеку да гради бољу будућност, омогућила су му и самоуништење“.

Карактеристике нове Војне стратегије САД

Битну карактеристику војне стратегије администрације Барака Обаме, као и претходних администрација САД из послехладноратовског периода, представља њен *глобализам*, који произлази из карактера спољне политике и стратегије националне безбедности, материјалне основе способне да такву политику и стратегију подржи, а потврђује се јачином и, нарочито, стратегијским распоредом оружаних снага САД.

У време хладног рата Сједињене Државе су биле неприкосновени лидер тзв. слободног света, који су сачињавале развијене земље северне Америке, западне Европе, Аустралија и Нови Зеланд, Јапан, Јужна Кореја и Формоза – земље с којима су САД успоставиле савезничке односе и билатералне одбрамбене аранжмане. После хладног рата, из којег су заједно са својим главним савезником – Северноатлантским пактом, изашле као победник, САД су осетиле потребу и могућност да своје присуство и утицај шире изван простора који је био ограничен „гвозденом“, односно „бамбусовом“ завесом и у том циљу промовисале концепт изградње „новог светског поретка“.² Тај циљ озваничен је у стратегији националне безбедности адми-

² Намера САД да буде лидер у изградњи новог светског поретка није била нова. Познати амерички политичар и писац Пол Нице је управо у исходу хладног рата писао да је пуних четрдесет година америчка спољна и војна политика вођена ка једном јасно утврђеном циљу – „да САД преузму вођство у изградњи једног међународног светског поретка и да такав свет одбране од комунистичког напада“. (Paul Nitze, America an Honest Broker, „Foreign Affairs“, Fall 1990, pp. 1–15).

нистрације председника Клинтона, која је била означена као Стратегија националне безбедности ангажовања и ширења (*National Security Strategy of Engagement and Enlargement*), док је национална војна стратегија имала назив Национална војна стратегија еластичног и селективног ангажовања (*National Military Strategy of Flexible and Selective Engagemant*). Из тих назива произлазио је њихов глобалистички карактер.

Стратегија националне безбедности председника Џ. Буша млађег, суштински није мењана, нарочито када је у питању лидерска улога САД у изградњи новог светског поретка, али значајне промене је претрпела његова војна стратегија. Највећи узрочник промене те стратегије представљао је терористички напад на важне привредне и војне објекте САД 11. септембра 2001. После тог догађаја промовисана је Антитерористичка стратегија националне безбедности, која није мењала свој глобалистички карактер, али је захтевала концентрисање главних политичких, економских и војних напора на разбијање терористичких упоришта у зони југозападне Азије и Средњег истока, тј. у Авганистану, Ираку и другим местима.

Стратегија националне безбедности администрације председника Обаме нема посебан назив; означена је само као „Стратегија националне безбедности“, са назнаком датума њеног доношења (мај 2010). Тој стратегији претходи Увод произашао из пера председника Обаме,³ где су изнете основе процена савремене ситуације у свету, видови претње Сједињеним Државама и њиховим националним интересима, мере које се предузимају да се те претње осујете, војна моћ САД и њена улога у подршци америчке спољне политике и друго, који су конкретније разрађени у тексту наведене стратегије.

Запажа се, међутим, да у наведеном уводу провејава одређена доза осећања опадања америчке моћи готово у свим доменима, изузев у војном, као и моћи утицаја САД у свету. Ипак, наглашава се оптимизам у могућност ревитализације те моћи и одржавања америчког лидерства у настављању градње новог светског поретка. У том погледу посебно је наглашено да „ми (Американци) морамо да градимо стратегију националне обнове и глобалног лидерства – стратегију која уздиже темеље америчке моћи и утицаја“, и додаје: „Ни једна земља не може да буде способнија од Америке да води свет у ери глобализације“.⁴ Запажа се, такође, да је у остваривању циљева те стратегије знатно мање наглашено (него у националним стратегијама претходних администрација) коришћење силе, а много више политика/ди-

³ „White House Paper“, May 2010.

⁴ У даљем образложењу тог појма у стратегији националне безбедности се каже: „Наша земља поседује атрибуте који су подржали наше лидерство деценијама – моћна савезништва, војску без премца и највећу светску економију; снажну и унапређујућу демократију и динамично становништво. С погледом унапред, САД ће да јачају глобалну безбедност путем својих обавеза према савезницима, партнерима и институцијама, пораза Ал Каиде у Авганистану, Пакистану и широм света и нашом одлучношћу да одвратимо агресију и спречимо пролиферацију најопаснијих оружја“.

пломатија, подршка и помоћ савезничких и партнерских земаља и, пре свега, промовисање властитих демократских и других вредности.

Битне карактеристике стратегије националне безбедности (глобалност, офанзивност) садржане су и у националној новој војној стратегији Сједињених Америчких Држава. Наиме, изузетно повољан геостратегијски положај САД, њихова величина и свеукупна национална моћ указују на то да непосредна опасност од угрожавања њихове територије, реално, не постоји. Због тога одржавање најмоћнијих оружаних снага у свету реално није неопходно, па је њихов главни задатак сведен на то да подрже глобалистичку спољну политику и стратегију САД и да у сарадњи са другим одбрамбеним и безбедносним чиниоцима учествују у заштити америчких националних интереса и у остваривању стратегијских циљева САД као најмоћније земље савременог света.

Чиниоци војне стратегије

Главни чинилац војне стратегије САД готово традиционално биле су њихове оружане снаге (током хладног рата и оружане снаге савезничких земаља). Међутим, изузетно крупне (може се рећи револуционарне) промене готово у свим доменима живота, па и у војној сфери, настале у последњој деценији 20. и на почетку 21. века, утицале су не само на начин ратовања које САД, као економски и технолошки најмоћнија земља савременог света, воде или ће евентуално водити, него и на учеснике у вођењу рата. У вођење рата, наиме, поред оружаних снага све више се уводе и друге државне институције и квазидржавне („приватне“) организације.⁵

Тако сложена структура ратних чиниоца захтева јасно дефинисање *стратегијских циљева*, који се најчешће дефинишу као: безбедност и просперитет америчког народа у глобалним условима и лидерство САД у промовисању пожељног светског поретка и демократских вредности у свету.⁶

⁵ У недавно објављеним тајним документима Пентагона написано је, поред осталог, да је по прави пут јавно документован ратни хаос у Ираку, створен, пре свега, од посебно ангажованих „предузимача“, који су у многим случајевима заменили регуларну војску (према „Политици“, Београд, од 30. октобра, 2010).

⁶ Р. Н. Liotta је конкретније објаснио не само појам „национални интереси“, него и средства којима се национални интереси штите и промовишу, рекавши: „Традиционално, инструменти моћи која подржава националне интересе могу се описати као – војни, обезбедити територијални интегритет САД и подржати савезништва; политички, подржати и очувати америчке вредности које се односе на слободу, индивидуална права, владавину права и демократских институција; економски, обезбедити просперитет путем економских реформи, макро-економске сарадње и слободног тржишта“ (Р. Н. Liotta, TO DIE FOR. National Interests and the Nature of Strategy, у „The Strategy and Force Planning“, Naval War College, 2003, р 152). М. А. Templar је у томе био још конкретнији. Позивајући се на званична документа, он је националне интересе по важности градирао на: изузетно (*extremely*) важне, важне и мање важне, секундарне. Задаци оружаних снага и других релевантних чинилаца у одбрани и заштити екстремно важних националних интереса су:

У одбрани територијалног интегритета и у заштити америчких националних интереса у свету оружане снаге су, уз подршку осталих институција и појединаца, главни чинилац, док су главни чиниоци промовисања новог светског поретка и ширења демократских вредности главни чиниоци политика и економија уз подршку оружаних снага. У рату као оружаног борби, који САД воде или ће можда водити, све више се укључују спољна политика и дипломатија, обавештајне и друге службе специјалне намене, укључујући посебно припремљене и од државних структура подржане приватне организације, као и оружане снаге савезничких и партнерских земаља.

После повлачења главнине оружаних снага САД из Ирака америчко војно ангажовање у тој земљи биће сведено на стручну и техничку помоћ у изградњи ирачке армије и њено оспособљавање за одбрану од спољне агресије и унутрашњих претњи. Важну улогу у томе имаће и друге државне структуре (политика, обавештајне и безбедносне службе) високо професионалне и посебно обучене за одређене послове. У Авганистану је битно повећано војно присуство САД, савезничких и партнерских земаља, а војне акције, нарочито специјалне операције, интензивирани су. Међутим, САД намеравају да и у овој земљи временом замене војне операције активностима на плану оспособљавања авганистанских власти за успостављање и одржавање мира и стабилности у земљи.

Међуресурска сарадња у ангажовању САД у локалним и регионалним ратовима не представља посебну новост. То је чињено и раније – од рата у Вијетнаму до ратова у Ираку и Авганистану. Новина је у томе што се за евентуално ангажовању САД у унутрашњим сукобима и међудржавним споровима већи нагласак ставља на улогу цивилних органа и њихову благовремену припрему и оспособљавање за решавање искрсавајућих проблема, успостављање реда и промовисање демократских и других вредности. У решавању акутних проблема (хуманитарних, угрожавања људских права и сл.) оружане снаге се јављају у подршци напорима других ресора, а када и уколико проблем ескалира у оружани сукоб, цивилне службе се јављају у улози подршке ангажовању оружаних снага.

- спречити, одвратити и смањити претњу нападима нуклеарним, биолошким и хемијским оружјем на САД и њихове оружане снаге у свету;

- обезбедити опстанак америчких савезника и њихову активну сарадњу са САД у обликовању таквог међународног система у којим можемо да напредујемо;

- спречити настајање противничких сила или непоузданих држава на границама САД;

- обезбедити поузданост и стабилност главних глобалних система (трговина, финансије, снабдевање енергијом, животна средина) и

- успоставити продуктивне односе, у складу са америчким националним интересима, са земљама које могу постати стратегијски противници САД. UNITED STATES OF AMERICA. National Security Strategy and National Military Strategy, Narcus A. Templar, on line.

Оружане снаге – главни чинилац у имплементацији војне стратегије САД

Оружане снаге, као главни чинилац имплементације националне војне стратегије САД готово непрекидно су у процесу промена које се односе на њихову јачину (бројност), организацију, опремљеност, стратегијску распоређеност, оперативну употребу и друго. Промене настају под утицајем развоја и примене нових војних технологија, промена у међународним односима и америчким гледиштима на те промене, тј. на коришћење оружаних снага у одговору на претње по безбедност САД и угрожавање њихових националних интереса.

Јачина и структура оружаних снага

Оружане снаге САД су веома сложена организација. Сачињава их активна и резервна војска и цивили стално запослени у оружаним снагама. Укупна јачина тих снага крајем 2009. године била је близу три милиона људи. Од тога броја активну и резервну војску сачињава око 2.350.000, а цивили има 580.000. Активна војска је организована у видове оружаних снага: копнену војску (КоВ), ратно ваздухопловство (РВ), ратну морнарицу (РМ) са морнаричком пешадијом (МП) и обалску стражу, док резервну војску сачињавају национална гарда КоВ и РВ и резерва свих видова ОС

Преглед 1 – Бројно стање и структура активне војске (крајем 2009. године)

ВИД ОС	Бројно стање активне војске	Војници и подофицири	Официри и генерали	Припадници ОС женског пола	Цивили стално запослени у ОС
К о В	548.000	556.651	88.093	74.411	243.172
Р В	323.000	261.193	64.370	64.137	154.032
Р М	332.000	276.276	51.093	51.029	182.845
М П	203.000	182.147	20.639	12.290	
Обалска стража	41.000	32.674	8.051	4.965	7.396
С в е г а	1.445.000	1.174.563	224.144	203.375	580.049

Извор: *Robert Gates, Secretary of defense, REPORT to the Congress on the Military Expenditures, Fiscal Year 2010, GPO, March 2009.*

Активна војска САД од 1.445.000 представља другу по величини (бројности) оружану силу на свету (на првом месту је Кина са око два милиона људи стално под оружјем – Национална народна армија Кине). Међутим, оружане снаге САД

се сматрају, а тако се наглашава и у америчкој штампи и изјавама званичних органа, најмоћнијим на свету, с тим што ту моћ не представља бројност војника него њихова техничка опремљеност и висока обученост – специјалност.

Из наведене табеле може се запазити, поред осталог, да од укупног бројног стања војске 84,5 одсто представљају војници и подофицири, а 15,5 одсто официри и генерали, тј. да на сваког официра/генерала долази просечно 5,5 војника/подофицира. Униформисаност жена заступљена је са просечно 7,25 одсто, а цивили стално на служби у оружаним снагама представљају 40 одсто у односу на број активних војних лица.

Резервна војска, нарочито национална гарда КоВ и РВ, представља значајну компоненту у оквиру целокупне војне силе САД. Њене јединице имају прилично висок степен борбене способљености и као допуна и ојачање активне војске готово редовно учествују у војним операцијама које оружане снаге САД изводе у страним земљама, укључујући операције у Ираку и Авганистану. Национална гарда је војни елемент гувернера појединих савезних држава и, уједно, условно речено, резерва првог позива активне војске. Њени припадници су, такође, плаћени добровољци, али под обавезом да учествују у редовној војној обуци и да се одазову на позив у активну службу када се за то укаже потреба. Њихово опремање, учешће у обавезној војној обуци и у војним операцијама, као и јединице резерве, плаћа се из редовног војног буџета.

Преглед 2 – Резервне компоненте ОС САД

Рез. компоненте	КоВ	РВ	РМ	МП	Об. стража	СВЕГА
Национална гарда	407.000	107.000				514.000
Резерва	205.000	67.000	67.000	40.000	11.000	390.000
С в е г а	612.000	174.000	67.000	40.000	11.000	904.000

Извор: *Robert Gates, Secretary of defense, REPORT to the Congress on the Military Expenditures, Fiscal Year 2010, GPO, March 2009.*

У оружаним снагама САД, готово традиционално, заступљеност цивила прилично је велика. Они обављају разноврсне послове, почевши од помоћних радника и службеника до инжењера и техничара за одржавање средстава наоружања и војне опреме, руководиоца у помоћним службама видова ОС, високих војних функционера у командама и службама, до министра одбране и његових земеника и помоћника. Као што се на бојиштима могу наћи припадници резервних снага тако се могу наћи и цивили ангажовани на одржавању техничких средстава, логистичким и другим пословима заједно са војницима и старешинама или уместо њих.

Стратегијски распоред оружаних снага

Глобални карактер војне стратегије САД огледа се и кроз стратегијски распоред и активност њихових оружаних снага. У америчкој штампи се, не без разлога, истиче да нема готово ни једног места на Земљиној кугли који није „покривен“ војним присуством и/или америчким војним активностима. На копну су њихове јединице, команде и установе, на мору борбени бродови, у ваздушном простору борбени и помоћни (транспортни, извиђачки) авиони и беспилотне летилице, а у свемиру – извиђачки и други сателити.

Целокупне оперативне снаге САД (активна војска) груписане су у десет обједињених (здружених) борбених команди – шест регионалних и четири функционалне. Регионалне команде су: Централна, Европска, Пацифичка, Северна, Јужна и Афричка, а функционалне: Стратегијска, Здружених снага, Команда снага за специјалне операције и Транспортна команда.

Зоне регионалних команди

Свака регионална команда има јасно одређену зону одговорности, тако да оне практично „покривају“ читаву Земљину куглу. Зона одговорности *Европске команде (USEUCOM)* са седиштем у Штутгарту, Немачка, донедавно је прелазила Медитеран и спуштала се до југа Африке. Међутим, после формирања

посебне Афричке команде (*AFRICOM*), које је означило повећан интерес САД за тај континент, Европска команда је „изгубила“ афрички простор, али се проширила према истоку увлачећи се у Кавказ и централну Азију, укључујући земље као што су: Јерменија, Киргизија, Таџикистан, Туркменистан и Узбекистан. Под својом „контролом“ на Блиском истоку задржала је само Израел.

У зону одговорности *Пацифичке команде (USPACOM)*, која је као и Европска, формирана у првим годинама после Другог светског рата, са седиштем на Хавајима, спада читаво подручје, од западне обале САД до југоисточне Азије, укључујући такве земље као што су Кина, Индија и друге. *Централна команда (CENTCOM)*, са седиштем у ваздухопловној бази Мек Дил (*AFB McDill*), савезна држава Флорида, у својој зони одговорности има подручја Блиског и Средњег истока и југозападне Азије, укључујући земље: Бахреин, Египат, Ирак, Јемен, Јордан, Кувајт, Саудијску Арабију, Сирију и Уједињене Арапске Емирате, као и Авганистан, Иран и Пакистан. *Северна Команда (NORTHCOM)* покрива Северну, а Јужна Централну и Јужну Америку.

Од свих регионалних команди само Европска и Пацифичка имају значајне војне контингенте Европској команди, на пример, припада, поред осталог, један корпус (пети), једна самостална ваздушнодесантна бригада (173.), једна ваздухопловна армија (16) и неколико других борбених и помоћних јединица укупне јачине око 70.000 људи), У надлежности Пацифичке команде су оружане снаге САД у Јапану, Јужној Кореји, на о. Окинава и на Хавајима, док Северна команда располаже углавном средствима ПВО/ПРО намењених за одбрану САД са Аљаском, Канаде, подручја Мексичког залива и Мексика, а Јужна има претежно улогу обуке припадника оружаних снага латиноамеричких и јужноамеричких држава.

Регионалне команде, међутим, својом делатношћу не баве се само војним пословима; оне имају значајну улогу и у подршци спољне политике САД. Њихов задатак је, како је веома сажето објашњено за Централну команду, а исто се може односити и на остале регионалне команде, да „са националним и интернационалним партнерима промовише сарадњу између народа, одговори на кризе, и одврати или порази државне и недржавне агресије, да подржи развој и, када је то неопходно, интервенише у циљу успостављања услова за регионалну безбедност, стабилност и просперитет“.⁷

Од функционалних команди најзначајнија је, без сумње, *Стратегијска команда (STRATCOM)* са седиштем у ваздухопловној бази Офут (*Offuth AFB*), у савезној држави Небраска. Она одржава стратегијске снаге за одвраћање (стратегијске ракетно-нуклеарне и ваздухопловне снаге) и координира употребу свемирских средстава (сателита). *Команда здружених снага (JFCOM)*, са седиштем у Норфолку, савезна држава Вирџинија, ранија Атлантска команда, преоријентисала је своју улогу од контроле снага атлантске флоте на припрему снага свих видова изван надлежности регионалних команди за ангажовање

⁷ CENTCOM Web site: <http://www.centcom>.

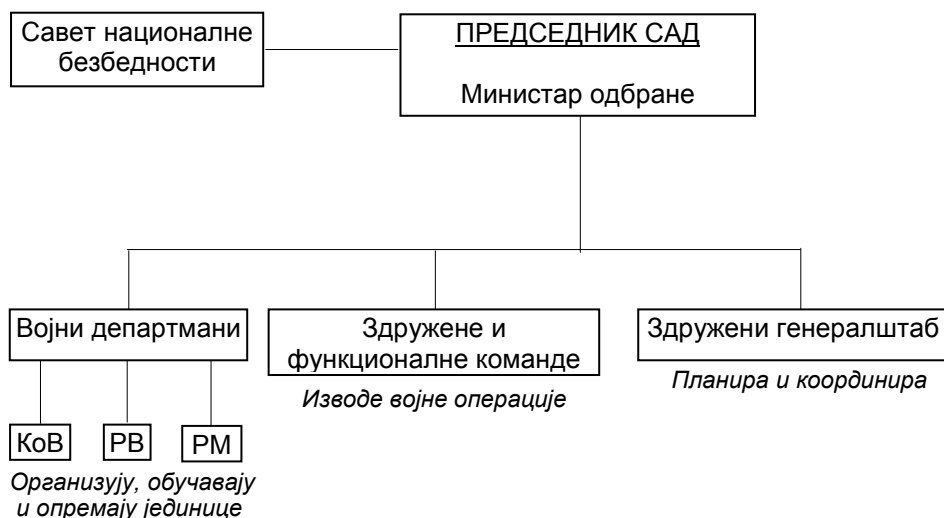
у било ком делу света, тј. за регионалне команде. Под надлежношћу команданта *JFCOM*-а је и Савезничка атлантска команда, једна од две главне команде НАТО. *Команда за специјалне операције (SOCOM)*, са седиштем у ВБ Мак Дил, Флорида, здружена је команда. Она припрема и ангажује јединице специјалне намене свих видова оружаних снага. У националној стратегији безбедности и у националној војној стратегији даљем јачању и борбеном оспособљавању тих снага даје се посебан значај. Команда за транспорт (*TRANSCOM*) са седиштем у ВБ Скот (*Scott AFB*), Илиноис, одговорна је за прекоморски/преокеански ваздухопловни и поморских транспорт ткупа и материјала.

Оперативно руковођење и командовање оружаним снагама

У систему одбране САД, посматрано са становишта оперативног руковођења и командовања оружаним снагама, битни су следећи елементи: врховни командант оружаних снага (председник САД), министар одбране, начелник Здруженог генералштаба, шефови војних департмана (министарства/команде КоВ, РВ и РМ)⁸ и команданти здружених (борбених и функционалних) команди. Изван тог система, али непосредно повезан с њим, јесте Савет за националну безбедност чији је председник – председник САД, статутарни чланови – потпредседник САД, министри спољних послова, одбране и домовинске безбедности, а придружени директор обавештајне службе начелник Здруженог генералштаба и други. У том Савету се заузимају ставови на основу којих врховни командант оружаних снага, тј. председник САД, доноси одлуке и прослеђује их директно министру одбране, а овај командантима здружених команди.

У процесу скорије реорганизације одбрамбеног система учињена је крупна промена. Начелних Здруженог генералштаба не доноси одлуке и не издаје наређења командантима здружених регионалних и функционалних команди. То чини непосредно министар одбране, који своје право у том погледу може да пренесе на начелника Здруженог генералштаба. Задатак начелника Здруженог генералштаба и његовог штаба је да планира и координира акције и операције здружених команди, а шефова видовских департмана – да организују, обучавају и припремају људство и јединице за потребе здружених команди.

⁸ У америчкој терминологији, када су у питању органи извршне власти, реч *департман (department)* синоним је за реч *министарство*. Шефови департмана (спољних послова, одбране, финансија и др.) непосредно су потчињени председнику САД и представљају његов „кабинет“. Такав статус имали су шефови департмана КоВ и РМ, али Законом о националној безбедности од 1947, њима, као и шефу новоформираног департмана РВ, тај статус је одузет, па су шефови (министри) департмана видова САД потчињени директно министру одбране.

Успостављеним ланцем командовања: врховни командант – министар одбране – здружене команде, како се наглашава у америчкој војној штампи, значајно су повећани значај и одговорност здружених, нарочито регионалних команди, као и ефикасност функционисања тог система. Уз помоћ савремених средстава комуникација тиме се, на одређен начин, успоставља непосредна веза од врховног команданта до обичног војника на фронту.

Јачање оружаних снага путем повећања војних издатака

Војни издаци САД за одржавање и даље јачање оружаних снага и за њихово ангажовање на страним територијама донедавно су одобравани и реализовани кроз војни буџет. У новије време они су раздвојени: на буџет Министарства одбране (војни буџет у ужем смислу) и на фондове из којих се финансирају тзв. прекоморске/прекоокеанске операције. Из буџета Министарства одбране финансирају се лични расходи (плате) војних лица и цивила стално запослених у оружаним снагама, текући војни расходи, укључујући трошкове здравствене заштите војних и цивилних лица и њихових породица; трошкови истраживања, развоја и набавке нових средстава наоружања и војне опреме, изградња нових војних постројења (војна инфраструктура) и војна станоградња.

Током последњих десет година војни буџет САД повећан је за два и по пута – од 280 милијарди долара у 2000. на 685 милијарди у 2010. години, растом, просечно, од девет одсто годишње са тенденцијом даљег повећа-

вања. Износу војног буџета за фискалну 2010. годину, усвојеном у Конгресу 28. октобра, 2009. године и законом озваниченим,⁹ од 685 милијарде као војни издаци додају се трошкови вођења војних и других операција у Ираку и Авганистану од око 200 милијарди долара годишње, војне пензије од око 75 милијарди и војне инвалиднине од 63 милијарде, камате на кредите које држава узима од банака за покриће војних издатака од око 45 милијарди и друго, тако да укупни војни издаци САД премашују хиљаду милијарди долара годишње са тенденцијом даљег повећавања.¹⁰

У структури војног буџета за фискалну 2010. годину највећи део односи се на финансирање текућих активности, укључујући одржавање наоружања и војне опреме (НВО) – 283,3 милијарди долара; личне расходе (154,2 милијарде); набавке нових средстава НВО (140,1 милијарди), истраживање, развој, опити и евалуација (79,1 милијарди); развој војне инфраструктуре (23,9 милијарди) и станоградња (3,1 милијарди долара). Запажају се високи издаци за истраживање, развој и набавке нових средстава НВО (укупно 220,2 милијарди долара), чиме треба да се обезбеди даља техничка модернизација и квалитативно јачање оружаных снага САД.¹¹

Војни издаци и глобална финансијска и економска криза

За излазак из економске кризе класици политичке економије обично су предлагали повећање војске и производње за војску. То је давало одређене ефекте, нарочито када је у питању смањење незапослености. Повећањем војске смањиван је ниво незапослености, а тако повећану војску требало је опремити средствима ратне технике, која је била гломазна и за њихову производњу захтевано ангажовање доста радне снаге. Приступ решавању финансијске и економске кризе који је давао одређене резултате у време индустријске револуције у савременим условима – у условима технолошке револуције, практично нема исте ефекте. Повећање војске захтева веће фи-

⁹ Према већ устаљеној пракси, војни буџет САД се планира и реализује за сваку буџетску/финансијску или фискалну годину, која почиње 31. октобра текуће и траје од 30. октобра идуће године. (У току је реализација војног буџета за фискалну 2010. годину, која је почела 31. октобра 2009. и трајаће до 30. октобра ове године). Предлог војног буџета се подноси Конгресу почетком текуће године, а дискусије о његовој висини и структури воде се до краја октобра када се, по правилу, усваја и претаче у закон. Разматрања се, међутим, тиме не завршавају; она се настављају са изградом предлога за војни буџет у следећој фискалној години.

¹⁰ За фискалну 2011. годину предвиђа се износ војног буџета од око 720 милијарди долара.

¹¹ У ову категорију војних послова – „квалитативно јачање ОС“, често се убраја и стицање искуства из ратова у Ираку и Авганистану, укључујући успешно овладавање средствима нових војних технологија.

нансијско оптерећење, а производња савремене ратне технике не захтева значајније повећање радне снаге.

Сједињене Америчке Државе су готово пре три године ушле у финансијску и економску кризу. У тражењу решења за излазак из кризе оне нису прибегле непланском повећавању војске и војне производње, али ни њиховом смањењу. Наставиле су да повећавају војне издатке у складу са планираном динамиком модернизацијом оружаних снага и захтевима извођења војних операција у Ираку и Авганистану. У америчкој штампи као и у текстовима поменутих стратегија утицај војних издатака на финансијску и економску кризу готово се и не помиње. У стратегији националне безбедности одаје се признање оружаним снагама за постигнуте успехе у Ираку и Авганистану и у заштити америчких националних интереса и најављују њихово даље јачање, што подразумева и веће издвајање из савезног буџета.

Извесно је, међутим, да војни издаци САД, непосредни и посредни, испољавају снажне ефекти на настанак и трајање кризе. Само буџет Министарства одбране (војни буџет у ужем смислу) учествује са близу пет одсто бруто друштвеног производа (БДП). Када се томе додају трошкови војног ангажовања у Ираку и Авганистану, издаци који настају по основу војне службе (војне пензије), ратне последице (инвалиднине и за ратне ветеране), отплата дугова и камата на те дугове који произлазе из задужења код приватних банака за војне потребе, војни издаци у глобалу достижу износе од преко једну хиљаду милијарди долара годишње или 7,25 одсто БДП. Тако велики издаци, неоспорно, снажно оптерећују привреду и успоравају њен излазак из кризе. Савремена војна технологија, наиме, омогућила је да се и са релативно малобројним оружаним снагама остварује војна моћ и борбена способност која је раније остваривана и са дупло или тродупло већим оружаним снагама. Сједињене Државе, које имају близу 300 милиона становника, данас имају регуларну (активну) војску мању од милион и по људи. Исти је случај и са војном производњом. Раније масовне армије захтевале су масовну производњу оклопно-механизованих средстава, артиљеријских и других оруђа. Савремена борбена средства оплемењена електроником и сензорском техником не захтевају масовну производњу и велику запосленост. Сједињене Државе настоје да ту околност на неки начин надоместе производњом за извоз (уговор са Саудијском Арабијом вредан око 60 милијарди долара), али то за огромну америчку војну индустрију не представља већи учинак на плану веће запослености и финансијских олакшица. Тако, веома велика и дуготрајна војна потрошња у значајној мери оптерећује америчку привреду и снажно утиче на готово хронични платни и буџетски дефицит САД.

Оружане снаге за две врсте рата

Према стратегији националне безбедности и националној војној стратегији администрације председника Обама оружане снаге САД се припремају и борбено оспособљавају за вођење две врсте рата: „мали“, асиметрични и велики, симетрични рат. Асиметрични рат је оружани сукоб у којем је противник са својом војном и другом моћи неадекватан, готово или апсолутно слабији од САД, а симетрични у којем је противник способан да води војне операције слично операцијама које воде (или могу водити) америчке оружане снаге.

Карактеристике асиметричног рата

Оружане снаге САД водиле су или учествовале у вођењу многих асиметричних ратова како током хладног рата, тако и у послехладноратовском периоду. Најновији асиметрични рат који су оружане снаге водиле је рат у Ираку који наставља да се води у Авганистану. Амерички војни и политички аналитичари процењују да ће такве или сличне ратове оружане снаге САД водити и следећем периоду, с обзиром на то да су идентификоване бројне претње које непосредно или потенцијално угрожавају мир и безбедност САД и њихове националне интересе. У вођењу асиметричног рата главну улогу имају копнене снаге. Ваздухопловне, поморске и свемирске снаге пружају ватрену, обавештајно-извиђачку и транспортну подршку копненим снагама непосредно ангажованим на бојишту.

Гледишта америчких војних и политичких аналитичара и планера на асиметрични рат као реалност – као процес који тече, одражена су у оформљеној структури оружаних снага (активне војске) САД. Наиме, копнена војска учествује са просечно 38 одсто целокупног бројног стања активне војске, а ако се томе додају снаге морнаричке пешадије (203.000 људи), које непосредно или после искрцавања са мора или из ваздуха борбена дејства развијају на копну, онда бројно стање копнених компоненти превазилази бројно стање остала два главна вида оружаних снага САД. Таква структура ће се, вероватно, задржати све док оружане снаге САД буду оријентисане првенствено на вођење асиметричних ратова.

У вођењу асиметричног рата оружане снаге САД користе претежно класична борбена средства – мото-механизована и артиљеријско-ракетна, па се тај рат може означити и као конвенционални. Међутим, та средства су „оплемењена“ или допуњена средствима најсавременијих војних технологија – електронским, опто-електронским и другим, и уз комуникацијску (интернетску) и извиђачко-осматрачку подршку из ваздушног простора и космоса делују на

тзв. дигитализованом бојишту. На таквом бојишту, поред обавештајне и политичко-пропагандне делатности, нарочито значајну улогу имају снаге специјалне намене које предузимају и изводе специјалне акције и операције.

Асиметрични рат се не води само ангажовањем копнених снага уз ватрену и другу подршку из ваздушног простора, са мора и из свемира; он се води и само ударима из ваздуха и са мора по одабраним објектима (циљевима) на противничкој територији. Такав рат су водиле снаге НАТО у операцији „Савезничке снаге“, која је, у суштини, планирана и изведена по упутствима америчких војних стручњака. Тенденција је да се и рат у Авганистану постепено своди на такав рат, тј. на ударе из ваздуха по терористичким базама у Авганистану, Пакистану и, евентуално, другим земљама на чијим се територијама такве базе налазе.

Увођење асиметричног рата, како је наглашено у стратегији националне безбедности САД, све се више уводе „снаге“ других (невојних) институција – департмана, агенција, па чак и приватних фирми које су за ту сврху нарочито организоване и оспособљене. Тако, док је раније стављан нагласак на вођење здружених (међувидовских) и комбинованих (коалиционих) операција, сада се у америчкој војној публицистици све више говори о мађуагенцијским акцијама и операцијама. У том смислу повећану улогу, како у превенцији (одвраћању), тако и у вођењу асиметричног рата повећану улогу имају политика, дипломатија, обавештајна делатност и друге специјалне службе.¹²

Симетрични рат и његове карактеристике

После хладног рата у „Документима Пентагона“,¹³ као један од стратегијских циљева наведено је да САД не смеју дозволити да у свету настане нова светска сила или група земаља која може парирати Сједињеним Државама као што су то били Совјетски Савез и Варшавски уговор.¹⁴ Све донедавно изгледало је да је постизање тог циља било оствариво или скоро већ остварено, али у новије време ситуација се мења под утицајем настајања

¹² „Дипломатија је од виталног значаја за нашу националну безбедност. Дипломате су на првој линији ангажовања код савезника и у идентификовању потенцијалног противника, а безбедност и просперитет зависе и од ефикасног квалитетног обавештајног деловања, у смислу благовременог стицања увида у реалне и потенцијалне претње националној безбедности и интересима САД у свету“, каже се у Стратегији националне безбедности САД.

¹³ „Документа су ‘тајно’ пробијена“ и 1998. објављена у штампи (New York Times и други листови).

¹⁴ Амерички аналитичари Бари Р. Поскон и Ендрју Л. Рос о америчкој послехладноратовској стратегији написали су, поред осталог, да је та стратегија мотивисана како силом тако и миром. „Само надмоћна америчка моћ може да обезбеди мир. То значи да за САД није довољно да буду само преви међу једнаким (примус интер парес); оне једино морају бити прве (примус солес). Тако, светски поредак и национална безбедност захтевају да САД задрже примат с којим су изашле из хладног рата. Колапс биполарности не сме дозволити настајање мултиполарности; униполарност је најбоља“ (Barry R. Poscon & Andrew L. Ross, „Competing Visions for U.S. Grand Strategy“, u Strategy and Force Planning, U.S. Naval War College, Newport, RI.2004, pp. 153–185.

нових центара моћи. Наиме, релативна моћ Сједињених Држава у међународним размерама постепено се смањује. То се огледа у многим аспектима, укључујући економску моћ.¹⁵ Пред крај хладног рата бруто друштвени производ САД учествовао је са више од једне трећине светског БДП, док је сада пао на испод једне петине и наставља да се смањује. Центар економске моћи се полако, али сигурно преноси на Исток, а са економском моћи јача политичка моћ и моћ утицаја у свету. Креатори националне и војне стратегије САД пажљиво прате та кретања и припремају снаге и средства за одговоре на могуће будуће изазове. У нацрту Новог стратегијског концепта НАТО, који је рађен у основи, по америчким смерницама,¹⁶ каже се, поред осталог, „да је наша будућност, неспорно, испуњена опасностима, како познатим, тако и непознатим“.¹⁷

Према проценама америчких стручњака, које су унете и у званична документа Пентагона, ипак, не постоји вероватноћа да у постојећој међународној ситуацији дође до вођења рата између САД и неке друге велике силе (или сила) – рата у којем би била масовно коришћена нуклеарна борбена средства и најсавременије комуникацијске и друге технологије. Такав противник за сада реално и не постоји; САД задржавају (и вероватно ће задржати до пред крај првог квартала 21. века) неспорну преоћ у економској, политичкој и војној моћи. Међутим, савремени свет је у процесу изузетно крупних, често неочекиваних и непредвидљивих промена. На светску сцену излазе нови центри моћи и утицаја – Европска Унија са огромним људским и економским потенцијалом и Немачком, као моторном снагом економског развоја; ревитализована Русија са својим огромним нуклеарним и енергетским потенцијалом, Кина са огромним људским потенцијалом и галопирајућим економским растом,¹⁸ Индија са демографском експлозијом и технолошким умећем – само су неке динамичне промене у савременој констелацији снага у свету које утичу и све снажније ће утицати на америчку националну и војну стратегију.

¹⁵ „Од наше економске моћи зависи наше лидерство“ (у свету), каже се у Обаиној Стратегији националне безбедности, стр. 4.

¹⁶ На челу експертске групе која је радила тај документ била је бивша министарка спољних послова САД, госпођа Мадлен Олбрајт.

¹⁷ Analysis and Recommendations of the Group of Experts on a New Strategic Concept for NATO, Brussels, May 17, 2010, p. 17. Овај нацрт је послужио као основа за формулисање и усвајање новог Стратегијског концепта НАТО на самиту Савеза у Лисабону 18-20. новембра 2010. на којем је, у суштини, превладао амерички концепт по питању распореда система ПРО у Европи, циља, начина и географског простора у ангажовања снага НАТО. На самиту је дошло до потпунијег разумевања између НАТО и Русије, Русије и САД и др., чиме је потврђено настављање снажног утицаја и водеће улоге САД у НАТО.

¹⁸ Претходно цитирани Barry Poscop и Andrew Ross наводе да је други кандидат (после СССР-а) за будућег (америчког) конкурента, па отуда и дугорочна претња – Кина. „Текући трендови у тој земљи сугеришу да она може постати озбиљан економски такмац у првом кварталу 21. века. Њена нова економска моћ лако може бити трансформисана не само у регионалну него можда и глобалну војну силу“, Исто, стр. 171.

Сједињене Државе настоје да одржавају хармоничне, по могућности и партнерске односе са новим центрима регионалне и/или светске моћи, али све не иде како би креатори америчке спољне политике и стратегије желели. У нацрту већ цитираног Новог стратегијског концепта НАТО каже се, на пример, да „искуства показују да руски и НАТО лидери исте чињенице на виде на исти начин“.¹⁹ Сумње и извесна подозрења између САД и Русије нису отклоњене. САД и НАТО су обазриви према руском нуклеарном наоружавању, док руски аналитичари сматрају да мере које се предузимају на плану јачања и ширења НАТО потенцијално угрожавају руску безбедност. Изузетно динамичан економски успон Кине, њено освајање светског тржишта и концентрисање капитала у њеним банкама непосредно отежава положај САД у свету и могу се сматрати главним узроком садашње глобалне економске и финансијске и кризе. Финансијска криза јесте започета у САД, али њени корени, у суштини, леже у сфери понуде и тражње. Поплава роба са истока (Јапан, Јужна Кореја, Кина, Индија, у новије време Вијетнам) почела је да гуши производњу развијених западних земаља, пре свега САД, и да црпи њихове финансијске изворе. Тај тренд ће се, вероватно, наставити и међународне односе даље усложњавати. Таква опасност прожимала је управо завршена два велика међународна састанка – Самит лидера Г-20 у Сеулу, Јужна Кореја, где је дошло до оштрих сучељавања шефова САД и Кине, и други – о међународној безбедности у Халифаксу, Канада, где је познати британски публициста и аналитичар, Миша Глени, поред осталог, рекао: „Финансијско-економски потреси који, ако се не среде на одговарајући начин, могу да доведу до ратова међу државама“.²⁰

Војни аналитичари и планери Пентагона и Беле куће на такву могућност, као потенцијалну, рачунају и припремају се за евентуално вођење и „симетричког“ рата – рата са противником једнаких или приближно једнаких војних и других могућности. Такав рат био би вођен масовном употребом ракетно-нуклеарних оружја, дејствима из ваздушног простора, са мора и из свемира, а пре свега средствима и методама најсавременијих војних и других технологија, с тим што се у америчкој доктрини и стратегији са нуклеарним оружјем рачуна као са крајњим средством, а предност се даје новим технологијама и њиховој ратној примени.

Поглед на нову слику рата

Војна технолошка револуција тече и мења слику рата. Њену суштину чини све већа примена информатичких технологија на бојишту и изван њега. Беспилотне летилице у оперативној употреби, разне врсте других

¹⁹ New Strategic Concept for NATO, p. 25.

²⁰ Цитирао М. Пантелић, у „Политици“, Београд, 12. 11. 2010.

ваздухопловних, копнених и поморских платформи и средстава која се лансирају са њих, тенкови и друга оклопна возила без посада, свемир препун разних типова извиђачких, перспективно и лансирних, сателита који „виде“ и преносе стање на бојишту у командна места и контролне центре, одакле се упућују средства на одабране циљеве граде готово потпуно другачију, нову слику рата. Наиме, тако сложено, међусобно повезану и зависну комбинацију информатичких технологија и убојних средстава војни теоретичари су уобличио у концепт познат као „мрежноцентрично ратовање“ (*Network-Centric Warfare*) – модел у којем „технички осматрачи омогућавају да се непријатељ нападне умреженом ватром са или без човека“.²¹

Центрично усмерено ратовање САД су користиле у Ираку и сада га користе у Авганистану – у ратовима који су, посматрани са геостратегијског становишта, ипак, локални са елементима класичног ратовања уз масовну употребу ватре усмерене информатичким технологијама. У новије време, међутим, све се више говори, а у националној и војној стратегији САД посебно наглашава, могућност вођења тзв. кибернетског или сајбер ратовања (*Cyber warfare*). Такво ратовање битно се разликује од мрежноцентричног, с којим су САД ушле у ирачки, а пре тога у сукоб НАТО са СР Југославију. Наиме, смисао мрежноцентричног ратовања је у томе што се сензорима покрива и води бојиште, откривају циљеви, упућују и воде борбена средства на њихово уништење или разарање. Насупрот томе, кибернетско ратовање не користи средства оружане борбе, нема границе војишта или ратишта; оно се води невидљивим средствима, не убија противника, већ онеспособљава средства на којима се заснива функционисање привреде и друштва, командовање и руковођење оружаним снагама.

Посебну пажњу кибернетски рат изазвао је због чињенице да се његови одређени видови користе и у мирнодопском периоду. Они се обично квалификују као хакерски упади и криминални сајбер напади, иза којих не стоје неки државни органи. Међутим, у случају ванредног или ратног стања кибернетски напади могли би бити главно средство агресије. Полазећи од те претпоставке, војне и цивилне институције САД интензивно раде на одбрани/заштити својих интернет мрежа, као и на припремама за ефикасан напад на противникове интернет системе. Експерти Центра за истраживање тржишта у Вашингтону процењују да ће се у 2011. и даље повећавати тражња и производња средстава наведене намене, како у САД, тако и у другим земљама савременог света.²²

²¹ James A.G. Langley, "Network-Centric Warfare", у *Military Technology*, новембар-децембар, 2004.

²² Report on Cyberwarfare Market 2010–2020.

Закључак

Војна стратегија садашње америчке администрације има, у најмању руку декларативно, исти глобални карактер и исти циљ (подршка спољној политици САД у очувању мира кроз ширење демократије у свету) као и војна стратегија претходне (Бушове) администрације. Међутим, у стратегији националне безбедности председника Обаме, којом су дефинисани главни национални интереси и стратегијски циљеви и дате основне смернице спољне и војне политике и стратегије САД, запажа се већа флексибилност него што је то било у стратегији националне безбедности председника Буша, нарочито када је у питању остваривање лидерске улоге САД у грађењу новог светског поретка. Најјасније и са доста реалности то је потврдио и председник Обама на управо завршеном самиту двадесет најразвијенијих земаља света у Сеулу, Јужна Кореја, констатацијом: „Ми смо веома велика, веома богата, веома моћна земља. Ми смо имали превелики утицај на светске послове већ цео један век, али сада једној групи других земаља иде веома добро, па је природно да буду гласнији у заступању својих интереса и идеја. То је здрава ствар“, закључио је Обама.²³

Из наведене констатације и тренда кретања у савременом свету може се закључити да је 20. век био век Сједињених Држава. Двадесет први век вероватно ће бити век Далеког истока и источне Азије, где је веома успешно остварен спој човека (рада) и високих технологија. Огроман људски потенцијал тих подручја, спојен са најсавременијим туђим или властитим технологијама, уноси огромне промене не само у економији и међународној трговини, него и у односе међу државама и народима. За сада је тежња главних играча, укључујући и САД, на „великој шаховској табли“ (Бжежински) да одрже међусобне партнерске и међузависне односе, али започети тренд носи са собом многе неизвесности и ризике.

Мада демократска влада председника Обаме настоји да одржи и ојача постојећу оружану силу, она ипак настоји да се ређе и мање војно ангажује на тзв. прекоморским ратиштима. Повукла је главнину својих снага из Ирака, а до краја 2014. године намерава да то учини и у Авганистану. Међутим, смањењем борбених ефектива, САД настоје да компензују интензивним ангажовањем цивилних структура, односно усклађеним деловањем војних и цивилних органа на плану оспособљавања власти и њихових оружаних формација наведених, евентуално и других, „слабих“ (*weak*) земаља.

На развој војне стратегије САД и остваривање њених циљева снажан утицај испољавају нове војне технологије. Од готово класичног начина вођења рата, уз масовно ангажовања живе силе и борбене технике на бојишту, како је предвиђано у време биполарног светског поретка, САД су прешле на теорију и праксу вођења информатичног рата, у којем нове технологије (електроника и

²³ „Политика“, Београд, 13. 11. 2010.

сензорска техника) имају важну улогу и делом замењују човека на бојишту, одатле на „мрежноцентрично ратовање“ у којем се човек и масовна техника још више замењују новим технолошким иновацијама, да би се у новије време говорило и о тзв. кибернетичком или сајбер ратовању, у којем учествују и бројне невојне институције са или без употребе борбених средстава. Ово последње је, за сада, више теорија него пракса, али нове технологије, неоспорно, мењају карактер рата и слику бојишта. Рат, посматран са америчке тачке гледишта, постаје све сложенији и у њему, поред војске, учествују или ће учествовати многе друге невојне структуре вишеструке намене.

Војна стратегија у Сједињеним Државама данас је више него у било којој другој земљи у правом смислу инструмент политике. Мада се формулише и доноси у Министарству одбране, она, у суштини, произлази из политике и служи подршци и остваривању циљева стратегије националне безбедности. Подложна је променама, зависно од промена у међународним односима и развоја савремених технологија. После повлачења главнине војних снага из Ирака и Авганистана могле би настати значајније промене, како у структури оружаних снага САД, тако и у начину њихове употребе у рату.

Литература

1. Paul Nitze, „America an Honest Broker“, *Foreign Affairs*, Fall 1990, pp. 1–15.
2. „US National Security Strategy“, *White House Paper*, May 2010.
3. „US National Military Strategy“, GPO, Washington, DC, June 28, 2010.
4. Robert Gates, *ANNUAL REPORT to the Congress on the FY 2010 Budget*, GPO, March 2009.
5. P. H. Liotta, „TO DIE FOR. National Interests and the Nature of Strategy“, u *The Strategy and Force Planning*, Naval War College, 2003, p 152.
6. P. H. Liotta, „Chaos as Strategy“, *The Strategy and Force Planning*, Naval War College, 2003, pp 603–612.
7. M. A. Templar, *UNITED STATES OF AMERICA. National Security Strategy and National Military Strategy*, Marcus A. Templar on line.
8. Barry R. Poscon & Abdrew L. Ross, „Competing Visions for U.S. Grand Strategy“, *Strategy and Force Planning*, U.S. Naval War College, Newport, RI.2004, pp. 153–185.
9. G. John Kenbery, Why Export Democracy?, *Strategy and Force Planning*, U.S. Naval War College, Newport, RI.2004, pp. 79–87.
10. Report on Cyberwarfare Market 2010–2020.
11. James A. G. Langley, „Network-Centric Warafare“, *Military Technology*, Nov-Dec, 2004, pp. 25–38.
12. Overview of (US) National Security Structure, <http://www.iwar.org.uk/military/resources/national-security-structure.htm>, 05. 11. 2010.